

ATU in khuazei ah dah? 2010

Kan in don hna

Sianginn kum a hmanungbik na neih cuahmah tikah hmailei na nunnak ding le zeibantuk dah tuah na duh lai ti mi kha na ruat cia men cang lai.

Pawcawmnak rian phun phun caah lam kawl le hlathlai hi Victoria ah nihin atu caan bantuk in a rak fawi bal lo.

Atu in khuazei ah dah? ti mi VCE, VCAL lam hmuhsaktu le rian cawnnak le thiam cawnnak hruaitu cauk chimhthanhnak nih hin taang 11 le taang 12 ah zeilam dah na zull lai ti mi biakhiahnak ah an bawmh khawh lai tiah ruahchannak ka ngei.

Victorian Sianginn le sianghleirunn tam deuh hna ah cun sanghlei fim cawnnak thim ding phun hnih an um i cu hna cu Victorian fimnak lehmah (VCE) le Victorian Hmantlak Cawnmi lehmah (VCAL) ti mi hna an si.

Mah hna pahnih nih hin Victoria i sanghlei fimcawnnak tling tein an dih ti mi hmelmchunhnak kha a langhter. Mahhi thimding hna hi na rel ruang ah le cun na sayate le na chungkhat hna he i ceihphai ruang ah na hmailei kong ah timhcia biakhiahnak na ngeih khawh lai tiah ruahchannak ka ngei ko.

VCE cu vawleicung pumpi nih hngalhpimi le cohlanmi, University (Sianghleirunn) luhnak caah asi lo le Hman khawhmi le Sangchin Fimnak (TAFE) cawn khawhnak hna caah a si.

VCE cu rian luhnak ca zong ah a ttha. VCE cawn mi hna cu cawn ding paoh paoh i tuahmi vialte kha cawn dih khawh a si- a zeilam minung nunning in rian tuannak, thilri le sehlei thiamnak (arts/humanities, science and technology) hna tiangin aa tel dih. VCE level ah cun siangkakchia hna nih holh dang dang phun 40 nak tam deuh chung in i thim khawh a si.

VCAL cu tuahnak he a pehtlai mi asi i rian cawnnak caah, fim cawnnak caah le rian tuannak caah tiamtuahnak petu asi, cun le sangchin fimnak le thiamnak ca zong ah a si thiam thiam ve ko.

Mah nihhin pumpak tuahtuan hmuhtonak, ca lei in siseh, tuaktaan nak lei in siseh, thiamnak lei in siseh an pek lai i, mi dang hruai khawhnak, mi dang hna he hmunkhat te rian ttuan ti khawhnak hna le a dang a herh ngaingaimi thiamnak hna le hmailei na nunnak ca tiang an bawmh lai. VCAL ahhin VCE cawnmi hna zong telh chih khawh a si ve.

Hi lehmah pahnih hna ca i, na cawn lio ah hin Rian lei Fimnak le Thiamnak (Vocational Education and Training, VET) program hna zong kha na thim khawh.

VET programs nih siangkakchia kha sianginn ca cawnmi le sehzung hmuhtonmi kha kemh khawhnak a awnh i cu cu siangkakchia hna lak zong ah a lar ngai. Siangkakchia nih rian hngalh thiamnak le rianttuan thiamnak hna kha sianginn an dih hlan hrimhrim in an ngeih chung cang.

Sianginn chiah mi rian cawnnak le rian hram dawmhnak hna kha thiamnak dih chung a duh mi siangngakchia hna nih sianginn an kai lio ah I thim khawh a si. Siangngakchia nih can cheu rian le rian lei fimthiamnak zong kha kawmhchih duak in VCE a si lo ah VCAL an dih sin ah an dih khawh ve.

A zeilam na thim poh ah fimnak na hmuh mi hi na hmailei ca ah duhdimnak le theipar hna a chuahpi tu hrampi an si lai tiah ka zumh ko.

A hnuhik Sianginn kum hna le a ra lai mi nan caan ah a tthabikcem kha co ko uhtiah saduh kan thah piak hna. Mah ca uk te nih hin a biapi ngaingai mi biachahnak ah an bawmh khawh lai tiah zumnak ka ngei.

VCE kong lam

VCE cu zeidah a si?

Victoria Fim cawnnak Lehmah (VCE) kan ti mi cu Sianghleifimnak kha lungtling te in a awng mi Victoria Siangngakchia hna pekmi a si. Vawlei cung pumpi nih theihhngalh pimi hleice fimthiamnak a si. VCE nih Sianghleirun ah sangchin fimnak a si lo le thiam cawnnak a si lo le hman khawhmi le sang chin fimnak (TAFE) le rian ca ah lam dangdang kha a hmuh sak.

Zeitik ah dah VCE ka thok khawh lai?

VCE cu sianginn kum cu taang 11 in le taang 12 ah khin thok a si tawn na in taang 10 in naa thok khawh. Victorian taang 10 hnarcheu cu VCE cawnnakmi tlawmpal an laak.

Zei cawn ding dah kaa thim lai?

VCE cawn ding hi 90 leng a um i 30 chung hi VCE le VET programs chung in thim ding an si. VCE le VET programs nih ram mi phun pumpi nih theihhngalh pi mi sehzung thiamnak zong a chuah pi.

Ka sianginn ah zeidah kaa thim lai?

Sianginn kip nih VCE cawnnak le VCE VET programs caah zeidah kan cawn lai ti mi kha biachahnak an tuah. Zei cawn ding dah naa thim lai ti mi khan a sianginn nih an in chimh lai. Cawn ding na lung duh mi a um lo ah cun a leng ah cawn khawh a si ko. Tahchunhnak ah:

- Victoria langhla fimcawnnak (www.distance.vic.edu.au)
- Victoria holh cawnnak sianginn (www.vsl.vic.edu.au)

Cawn ding thim tik ah zeidah na ruah ding?

Thimnak na tuah tik ah na ruah ding mi pawl cu:

- Na lungduh mi
- Na thiammi
- Na duhmi rian ah an hruai tu ding

- Sangchin thiam cawnnak ca le sianghleirun luhnak caah an timhtuah kho dingmi

Ahnuhik biachahnak na tuah hlan ah fimchim lam hmuhsaktu he biaruahnak nan ngeih hmasa ah attha.

Zeitiin dah VCE cu an tawlrel?

VCE cawnnak cu caancheu(unit) in komhmi asi. Unit pakhat cu kumcheu a sau. Unit pakhat le unit pahnih cu hlumkhat ah lak khawh asi. A duhnak cu unit pakhat hlumkhat, unit 2 hlumkhat tiin.. Unit 3 le 4 cu pehzulh tein unit 2 khan in kumkhat chung lak asi.

VCE program cu buaktlak in 20 in 24 units tiang, kum hnih chung cawn a si.

Kumkhat chung ah unit zeizat dah na cawn duh mi asi kha na dan ter khawh ko na in VCE cawnmi dih ding ah kum 2 leng na rau kho men.

Unit 3 le 4 cu na sainginn kai ahnuhik kum ah lak asi. Unit 3 le 4 kha taang 11 ah cawn naa timh ah cun, mah pawl hi unit 1 le 2 nak in an har deuh ti mi kha i hngalh ko.

VCE lehmah hmuhnak caah zeidah ka tuah lai?

VCE lehmah hmuhnak ah cawnmi units 16 kha lungtling tein na dih a hau. Unit zeizat paoh na va dih ah, lungtling te in na dih hrimhrim a haumi hna cu; A tang lei i aa tial mi mirang ca phu chung hin a tlawnbik unit 3:

- Mirang ca thoknak units 1 le 2
- Mirang ca units 1 in 4 tiang
- Mirang ca kha a pahnihnak holh can ah cawnnak (ESL) units 3 le 4
- Mirang holh unit 1 in 4 tiang
- Cawnmi ca units 1 in 4 tiang

Mirang ca phu chung hin mirang ca cawnding tiah biakhiahmi caah unit 1 le 2 chung in units 2 tiang lawng lakpiak asi lai.

Mirang ca cawn ding tiah biakhiahmi tlinh ding caah unit 3 le 4 (ESL asi) cawnmi kha voi 3 pehmi kha lakpiak khawh asi.

Mah voi 3 pehmi hi VCE le asiloah VCE VET programs chungin an si lai.

Zeitindah luhnak ka hmuh lai?

Luhnak caah cun Victoria Tertiary Admission Center (VTAC) nih VCE cawnmi camipuai mark kha zoh in tuah asi. VTAC nih sianghleirunn kuhning te khan luhnak an tuah hna. Luhkhawh ding ah mirang ca unit 3 le 4 kha nan dih lai. Cun unit 3 le 4 i English requirements chungin a dang 3 na dih lai. Na cawnmi na mark poh poh zong a hau lai. VTAC nih VCE le VET cawnnak I komhmi cheukhat kha an cohlang lo ca ah luhnak sok na duh ahcun VCE na dih tikah VCE coordinator sinah phunglam kha na hal lai.

Ka VCE hmuhnak ah zeidah ka tuah lai?

VCE lehmah hmuh khawh nak ding caah VCE program ah an chuahmi “VCE lehmah hmuh ding ah zeidah ka tuah lai” timi form kha na tlinh a hau.

Na sianginn nih VCE program i na cawnmi vialte kha an lung a tlin le tlinlo bia an chah lai. Lungtling tein na dih mi kha “S” in an tial lai. An lungtling lo in na dih mi kha “N” in an ttial lai.

VCE cawnmi unit poh poh ah a phichuak “S” chuah ding an um. A phichuak nih unit na dih caan i hngalh ding n arak I ruahchanmi kha a langhter. A phichuak ah cun fimhngalhnak le thiamnak hna an I tel. VCE cawnmi unit cio nih phichuak 2 le 4 lakkar (2 in 4 tiang) an ngei. (Phichuak hi mark (grade) he a khatmi asi).

Units 1 le 2 hi zeitindah ka tuah lai?

Unit 1 le 2 hi sianginn lawng ah tuah mi asi. Na saya hna nih zeitluk in dah na thiam ti kha an in zoh piak lai. Mah tuah tikahhin a hnuvik ni (deadline) an um I mah hlan ahcun tuah dih na zuam lai. Ahnuvik ni khiah ni i na dih lo ah cun mah unit hna hi lungtling in na dih kho hna lai lo.

Unit 1 le 2 caah “S” asilo le “N” phichuak hna kha an in pek bangin kaa dang sianginn nihcun grades hna cu VCAA zuungah kalpi le thanh an si lai lo.

Zeitindah unit 3 le 4 hi ka tuah hna lai?

Unit 3 le 4 hna caah na mark kha grade in siseh “S” asilole “N” in siseh an in pek lai. VCE cawnnak poh ah unit 3 le 4 caah grade peknak hi phun 3 in a um.

- Sianginn pahnih nih zohpiak mi le camepuai viokhat tuahmi.. asilole
- Sianginn pakhat zohpiakmi le camepuai voihnih tuah ti in an si.

VCE cawnnak poh ah atlawmbik ah camipuui voikhat a um lengmang.

Unit 3 le 4 hna caah siangakchia vialte kha VCAA nih sianginn le camepuai hna ah an zoh lengmang hna.

Hi bantu zohnak hi VCE VET programs marks hna ca zong ah an hman i sianginn ah siseh camepuai ah siseh an tuah tawn. Zei bantu VCE VET programs hna kha dah mark pek an si ti kha nan sianginn nih an chimh hna lai.

Unit 3 le 4 hna i zohmi phun

VCE ahcun unit 3 le 4 hna caah zohning phun 2 a um.

A pakhatnak cu sianginn ah zohmi. Na saya nih na class chungah an zohlai. Hi hna hi sianginn in zohmi cawnnak (School assessed coursework SACs) asi lo le sianginn in zohmi rian (School assessed task SATs) a si.

A pahnihnak cu VCE poh I camepuai asi. Mah hna hi cattail, biachim, tuahnak asilo le electronic in an si. Atam bik cu November ah an tuah a si na in a hmetuai cawnmi caah cun June asilo le October ah camepuai an tuah.

Saingginn le camepuai hna zohnak ahhin VCAA nih sianginn dih lak hi a ruang te in cawn le mark hmuh ding ah an tuah mi asi.

Mah an tuah tikah number in a phi chuah ter le voi tampi hlathlai kha an tuah. GAT hi mah zohnak ahhin a tel ve.

Buaktlak in tuahkhawhmi zohnak (GAT) kong

Buaktlak in tuahkhawhmi zohnak (General Achievement Test or GAT) ti mi cu buaktlak in fimnak hngalhnak le thiamnak hna kha zohnak asi i thawngthanh pehtlaihnik (communication), kanan (mathematics), thilri le sehlei thiamnak (science

and technology), minung nunning (humanities), nunphung nunzia (arts) le zatlang nunning hna kha zoh an si.

GAT cu VCE zohnak ah a biapi mi chung ah a tel mi a si, VCE aphichuak le sianginn luhnak ah in bawm lohmanseh law GAT nih hin na ca cawnnung le na camepuai awn le sungh ning hna kha a tha tein zohpiak mi na si maw ti kha a hlathlai tu asi.

Cu caah VCE cawnnak asi lo le VCE VET mark hmuhmi program hna i unit 3 le 4 kha taang 11 le taang 12 I na lak ahcun GAT zohmi kha na ton hrim hrim lai.

GAT aphichuak kha na sung awn (results) hna he theihter a si lai.

Sungh awn zeitindah thanh an si?

Sungh awn (aphi chuahnak) theihternak

Unit 1 le 2 lawng na lak ah cun sunghawn theihternak kha na sianginn in na hmuh lai. Unit 3 le 4 kha na lak ahcun na sunghawn theihternak kha VCAA nih December thla ah ca in an in kuat lai.

Sunghawn theihternak nih khan unit na lak mi vialte (unit 1, 2, 3 le 4) ah “S” asilo le “N” phichuak na hmuh mi hna kha a langhter lai.

Unit 3 le 4 hna sianginn zohmi cawnnak, sianginn zohmi rian le camipuai hna kha grade A+ in E asi lo le UG (ungraded) hmah (using mark occasionally) pek lo tiah na hmuh mi kha chimh na si lai.

Pahnih in a cunglei (two or more) mark pekmi zohnak kha na tuah khawh i unit 3 le 4 a pahnih te ah “S” phichuah kha mah kum chung ah na hmuh ah cun cawnnak mark na hmuh lai. Cawnnak mark cu 0-50 tiang chung le na ca cawn hawi hna lak ah zeitluk in dah na thiam ti kha tahnak a si.

VCAA in cawnnak mark na hmuhmi an chuahpi mi kha VTAC nih na sianginn luhnak ah zoh piak asi lai.

VCE VET units hna khan a dih ah cun cu hna cu sung awn theihternak ah khan theihter an si lai. VCE VET program dihlak kha na dih ah cun RTO in lehmah a dang tein pek rih na si lai i cu cu VCE na humhmi a leng asi lai. VCE VET cawnnak mark program kha na lak ah cun na mark kha phichuah theihternak he VCE cawnnak hmah (mark) hna sinah telh an si lai.

VCE lehmah

VCE cawn ding vialte lungtling tein na dih ah cun lehmah na hmuh lai.

Adang dang theih hngalh ka duh kho men mi hna

Pehhlei cawnnak (extension studies)

Pehhlei cawnnak cu sianghleirunn cawnnak kumkhatnak nih cawnmi kha VCE he hmunkhat ah lak khawh asi. A sangdeuh a hmu mi le a hlei zuamnak ngeimi na si ahcun pehhlei cawnnak nih na lungduhmi cawnnak kha VCE pin lei ah khin an cawn ter ko lai. Pehhlei cawnnak cu VCE units pawl an si lo pin ah VCE dih mi chung zongah telh khawh a si lo. Pehhlei cawnnak vialte hi sianghleirunn kumkhat nak cawn mi chung in zakhat ah pakul kha atlawmbik a tel.

Pehhlei cawnnak in lungtling tein na awnnak kha sunghawn theihternak chung an thanh a si lai i VCE a voi ruk nak cawnnak khan ah luhnak nawl an in pek kho men lai. Na cawnmi phun te kha sianghleirunn kum 2 nak zong ah na lak tthan khawh mi a si.

Pehhlei cawnnak ah phung ning tein luhding ah VCE timhtuahnak cawnmi units 3 le 4 hna kha mark a tlawm bik 41 na hmuh a hreh. Sianghleirunn luhnak tuah tikah na sianginn nih pehhlei cawnnak luhding ah an in chimh lai.

Sianghleirunn asi lo le TAFE ah zeitindah ka luh khawh lai?

VTAC nih khan VCAA cawnmi i units 3 le 4 na hmuhmi kha hoih in luhnak an in tuaktan piak lai. A dang cawnmi telh khawh mi cu VCE VET programs le pehhlei cawnnak i na hmuh mi vialte kha tuaktan tikah telh khawh an si.

Luhnak nawl tahnak ti mi cu hawidang lak ah hmai hngal tertu tahnak pakhat a si. Hi hin sianghleirunn luh cu a si i VCE cawnnak i a awngmi vialte lak ah mark 0.00 le 99.95 lak kar hmuhmi khan tah na si.

VTAC ca chuahmi pawl atanglei bantuk pawl ah khan sianghleirunn luhnak le thimmi kong kha tling khitkhet te in na hmuh khawh hna lai.

- Sianghleirunn luhnak (VTAC website lawng ah)
- ABC tiin tahnak (December thla ah luhnak tahtu hna ca kuat copy he ca kuat na si lai.)
- Thimmi (taang 10 kutput cauk chung ah a um lai)
- VTAC lam hmuhsaktu 2010 (newsagents \$15.00 le VTAC website ah a um)
- Victoria sianghleirunn luhnak ah herh mi hna (VICTER) 2011 taang 11 caah asilo le (VICTER) 2012 taang 12 caah (sianginn ah hmuh khawh a si).

- VTAC website: www.vtac.edu.au
- VCE in laksawng le mintthatnak pekmi

Laksawng le mintthatnak pekmi hna kong kha VCAA website www.vcaa.vic.edu.au/excellenceawards ah khan zoh khawh, hmuh khawh a si.

- That bikcem caan

That bikcem in thiamhlei kha siangkchia nih an tuah tik ah: sehlei siseh, hmuhkhawhmi le tuahsernak in langhter mi cawnnak ah siseh, asangcem tuahnak, asangcem cawnmi thiamnak, class ah asangcemmi, khikhiang coih thiam sangbik le sangbik langhter thiam nak a tuah tu; hna an si. Kha hna kha laksawng le upat pek mi an si.

- VCE langhtertu laksawng

Siangakchia hna hruainak, sianginn caah tthatnak a tuahtu le zatlang nun ah tthatnak a tuahtu hna kha pek an si.

- Mirang holh chim thiamnak laksawng

Siangakchia nih taang 10, 11 le 12 an si lio ah pengkulhpi chung i mipi hmai bia chim zuamnak ah luh khawh a si I cu tikah a teimi pawl kha pek an si.

- Margaret Schofield hngalhtthanak caah ringawn cacawn bawmhnak VCE ringawn tumthiammi siangakchia hna nih cozah sianginn i an kai ahcun hi kumtin bawmhnak hi sok khawh a si.

- Laksawng adang dang

VCE uktu/hotu nih pek mi lak sawng

Australian siangakchia laksawng

Australian rian orhfimnak siangakchia laksawng

Rian orhfimnak le Thiamcawnnak kong (VET)

VET kha VCE chungah phun 3 in luhter khawh a si. VET thiammi vialte kha a tanglei bangin na dih khawh a si ah cun RTO sin in lehmah na hmuh lai i VCE ca zong ah theihhngalhnak tuah piak a si ve lai.

1. VCE VET programs

VCE VET siangakchia nih rian orh thiam cawnnak kha VCE cawnnak cheubang khan in an lak. Atu ah VCE VET programs 30 leng thim khawh ding an um. VCE VET program thim ding hna cu VCAA website: www.vcaa.edu.au ah a um.

VCE VET nih lungtling tein VCE dihkawh thiamnak, Australia pumpi nih an pommi thiamnak kha an pek lai. Mah nih hin sangchin thiam cawnnak ah an hruai lai i ruahnak ah TAFE sianghleirunn ah na kai ko lai. VCE VET nih a ngeihmi units 3 in 4 tiangpi zong kha VTAC luhnak ah telh piak khawh a si. Hleice rian (particular work) khan a lung nih a duh ah cun, na sianginn i VCE asi lo le VET a tlai tu saya kha hal law zeitindah VCE VET program hleice rian nih hin VCE ah a ka chanh khawh lai ti kha va hal tuah.

2. Sianginn chiahmi riancawnnak asilo le thiam cawnnak

Sianginn chiahmi rian cawnnak hna hi rian orhna phunkhat asi i VCE cawnnak ah bawmtu a si. Mahhi rian cawngtu si ding caah hin thiam cawn lio ah Victoria ah a thiammi ti in cazin pek na si le lahkah pek in rian a tuan pahmi na si a hau.

Cu cun na VCE program ah;

- Sianginn i VCE cawnnak ah le
- RTO ah rian orh thiam cawnnak, ruahnak ah TAFE sianghelurunn kainak hna le
- Thiamnak na cawn hnawhchanmi sehzuung nih can cheubang rian ttuan man lahkah pek hna a tel

Atu ahhin VCE na kai pah in sianginn ah chiahmi rian orh cawnnak sehzung 11 a um. Sianginn chiahmi rian nih cawnnak ah siseh, caan cheubang thiam cawnnak ah siseh a dang sehzung thiam cawnnak tampi an um rih.

Sianginn chiahmi rian orh cawnnak a si lo le thiam cawnnak fimnak nih VCE hi lungtling te in dih khawhna le cu bantuk te cun VCE VET program hna zong nih

units 1 in 4 tiang chung cawnmi ah khan mark an pek piak khawh ve. Sianginn chiahmi rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak program hna nih VCE VET programs hna an tuah bang khan sianghleirunn luhnak caah a tuah khawh ve.

Zeitindah sianginn chiahmi rian orh cawnnak le thiam cawnnak khan a caah tuah piak khawh asi hnga khan a sianginn ah va hal hna.

VCE VET le sianginn chiahmi rian orh cawnnak le thiam cawnnak programs hna kha VCAL cawnnak program chungtel an si ve. VCAL kong cu ahnudeuh ah mah ca uk chung ah hin fianhter a si te lai.

3. Mark ngan

VCE VET program asi lo le sianginn chiahmi rian orh cawnnak le thiam cawnnak ah aum lo mi rian orh cawnnak lehmah kha tuah na duh ahcun hihi VCE lungtling te in dih khawhnak caah rel piak khawh asi men lai. (Mark ngan timi hi hi bantuk tawlnak caah pek mi min a si. Block credit phunglam hi VET asi lo le VCE hotu sinah aningcang hal khawh a si.)

VCAL kong

VCAL cu zaidah asi?

Hman khawhmi Victorian lehmah (VCAL) ti mi cu taang 11 le 12 siangkchia nih VCE khan ah tuahnak (practical) in lakkhawhmi asi.

VCAL nih;

- Kut ttuan rian hmuhtonak
- Rian hmuh khawhnak thiamnak
- Ca lei le numbat tuak thiamnak le
- Nunnak le rian ah a biapimi pumpak thiamnak hna kha a pek khawh.

VCAL a tuahmi siangkchia hna hi TAFE sianghleirunn ah thiamcawnnak saduhthah, rian orh cawnnak le sianginn dih hnu i rian hmuh duhnak a ngei mi an si kho. VCAL hi voikhat na dih khawh hnu ah cun chawleh cahwhrawnak le sehzung rian ttuannak caah hmantlak mi timhtuahnak lehmah hmuhnak fimhngalhnak le thiamnak na ngei lai.

VCAL cu dot thum in a um. Cu hna cu: Hramsihnak, Karlakthlak, le Upa ti an si. VCAL ah hin nangmah na thil ti khawhnak le na herhmi he a tlakmi dot in na thok khawh i na dih khawh. Karlakthlak le upa dot hna i a ummi VCAL units na lakmi nih khan VCE program caah an bawmh lai.

VCAL lehthal khawhnak nih na lungduhnak le cawn na herhmi vialte kha an phanh ter khawh. Theihhngalh pommi cawnmi le untis, na cawn hrimhrim hna lai ti mi cio, a tanglei chunghin naa thim khawh.

- Ca le numbat tuak thiamnak
- Sehzung lei hleice thiamnak
- Rian pehtlai in thiamnak
- Pumpak tthancho thiamnak hna an si

Tuah ka duh mi thengte caah biakhiahnak ka buah khawh rih lo ah zeidah ka buah lai?

Bia na khiah khawh lo ah cun ttang 11 nacawn lio ah VCAL nih an thim piak lai. Taang 11 asi lo le 12 ah VCAL kha dih ding in na thim khawh i cu hnu ah VCAL lehmah caah sangchin cawnnak le thiam nak khan a buah khawh a si lo le rian thiam cawnnak khan a hei peh khawh.

Zeidah hngalh ka herh?

Zeitakahdah VCAL hi ka buah khawh lai?

Sanghle cawnnak sianginn taang 11 asi lo le taang 12 ah khan VCAL program cu na thok khawh.

Khuazei ah dah VCAL hi ka buah khawh lai?

VCAL hi peng kulh pumpi huap in sianginn hna ah an pek. TAFE sainghleirunn le upa zatlang fimcawnnak hmun hna ah an pek. Cu hna cu www.vcaa.edu.au ah hmuh khawh a si.

Luhnak caah a herhmi pawl an um maw?

A um lo. Na buah khawhnak he a tlakmi dot paoh ah VCAL cu na thok khawh. A zeid dot ah hin dah ka tlakmik lai ti cu na saya asi lo le lam an hmuhsaktu pa nih an chimh khawh ko lai.

VCAL hi a dih tiang caan zeizat dah ka lak a herh?

Nang mah VCAL program kha zeibantuk in dah hruaisaknak an buah ti mi cung ah a um. VCAL lehmah cu kumkhat chung ah an hmuh tawn ko.

VCAL hi attha tein ka dih hnu ah zeidah ka hmuh lai?

VCAL dot hna chung i na thim le na dih ning te khan VCAL lehmah hramsiahnak caah siseh, karlakthlak caah siseh, upa caah siseh na hmuh lai. VCAL cawnnak na dih mi vialte ttial in sunghawn hmuhsaknak, VCE le VCE VET units le VET caah RTO in pekmi na awnmi hmuhsaknak asi lo le sangchin fim thiam cawnnak na dihmi vialte kha na hmuh lai.

Zeidah ka cawn lai?

Na saya le lamhmuhsaktu nih VCAL program ah nangmah caah na lungduhmi le hleice cawn a herhmi vialte kha an in chimh lai. VCAL sermi atanglei phunli chungah phun khat cio hi cawn ding units hna na thim lai.

Phunkhatnak...Ca le numbat tuak thiamnak

VCAL program ah ca le numbat tuak nak cawnding hna an telh hrimhrim hna. Hi hna hi VCAL ca thiamnak le VCAL numbat tuak thiamnak units hna chung in nathim hna

lai, cu hna cu VCE Mirang ca le kanan a si lo le sangchin fimcawnnak, upa hna ca i cawnkhunmi ngeilo fimnak lehmah hna an si.

Phunhnihnak...Sehzung lei hleice thiamnak

VCAL karlak thlak asilole upa program nih VET lehmah hna ca cawnding units hna kha an telh hrimhrim. Sihmanhsehlaw cu VET lehmah cu na tinhchih lai ti le na dih lai ti cu an in hal lo. Tahchunnak ahVET lehmah hmuhding hna chungin cawn ding units na thim ko hna hnga i VCAL nih halmi tlinh ding a va si ko hnga, cun rian cawnnak hmun hna zongah hmuhton mi na va ngei ko hnga. VET chung i thimding hna cu an tam ngai ko i tahchunnak ah motor car lei, sehthilri lei, Innsaknak lei le hleisaknak lei, khualtlung zohkhenhnak, phawtzamhnak, thawngzamhnak, computer hamnnak le cawnnak, thlaici cinthlaknak, zohdawh pangpar cinthlaknak, herhpang thilkip chiahkennak le samtuaahning le hmaittamhnak hna an si.

Phunthumnak...Rian he a pehtlaimi thiamnak

Rian fiatlak thiamnak hmuhding ah VCAL nih rian a um ciami cawnnak hna siseh sianginn chiahmi rian orh cawnnak siseh, thiam cawnnak le cancheu rian tuan ding siseh an in tuah piak hna lai. Rian timhtuahnak ah bawm khotu fimnak units, modules hna, ngamdannak, himbawmnak le rian kawl tikah chim thiamnak hna kha an chimh hna lai.

Phunlinak...Pumpak thancho thiamnak

VCAL program chungtel khan in mipi hrambunh in tuah ttuan ding le cawlcanghnak hna ah bukhat te i rian tuan ti thiamnak, mah le mah i bochannak le nunnak le riantuannak ah abiapimi thiamnak hna kha pumpak thanchonak bawmtu dingah na lak hna lai.

VCAL kainak caah zeinhdah lai a rel?

VET lehmah caah ka rak thok cang. Hi nih hin VCAL kainak ah lai arel lai maw?

Asi. Hlan na cawnmi hna chungkhan ze i vial hna dah VCAL kainak ah lai a rel i VCAL program caah a tang rihmi hi zeitindah timhtuahnak na ngeih lai kha na saya le lam an hmuhsaktu kha va hal hna.

VCE cawnmi hna kha ka rak cawn/tuah dih cang. Hi nih hin VCAL kainak caah lai arel lai maw?

Asi. VCE unit ah khan "S" phichuak na hmuh ahcun VCAL kainak caah mark na ngah tinak a si. VCAL program caah a tang rihmi hi zeitindah timhtuahnak na ngeih lai kha na Saya le lam an hmuhsaktu kha va hal hna.

Ka lung kaa thlen ah tah VCE ah kaa thial kho lai maw?

Na thial kho ko lai. VCAL na dih hnu i VCE ah cawn na duh zong ah VCAL lakkar thlak/upa i na cawnmi units hna kha lungtling te in na dihmi hna kha VCE caah relpiak na si lai. VCAL khan in na dih mi a dang units VET/ sangchin fimcawnnak hna i na dihmi hna zongkha lak piak le rel piak khawh an si. Mah hi hi na thim ding asi ah cun na saya asi lo le lam an hmuhsaktu kha va ceihpi hna.

Sianginn chiahmi rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak hna hi tah VCAL program khan ah ka dih khawh lai maw?

VCAL nih cawnding sermi phunli lak ah phun hnih asi mi hleice sehzung lei le rian he pehtlai in thiamnak kha cawn a si caah hi hna hi VCAL program kai dingah an i tlak ko.

Sainginn chiahmi rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak kong a tam deuh cu rian orh cawnnak le thiam cawnnak ca tlang tang ah na hmuh khawh lai.

Caancheu rian hi tah VCAL leiah hin lak khawh le rel piak khawh a si hnga maw? Caancheu rian nih VCAL caah mark an pek khawh lai. A dang cawlcanghnak na tuahmi hna VCAL caah telh khawh chih piak a si mi hna cu;

- Sianginn chiahmi rian orh cawnnak asilo le thiam cawnnak
- Zaanghlele cawi rian ttuannak
- Tuahcia rian cawnnak

VCAL hi zeitindah an zoh?

VCAL nih pommi cawnmi vialte cu saya le RTO nih an zoh. VCE cawnmi kha VCAL chung ah a telhmi siangkachia nih mah cauk chung VCE catlang tang ah zohningcang hmuh khawh asi.

VCAL hmuh ding ah zaidah ka tuah hrimhrim a herh?

VCAL hmuh ding ah cawn ding vialte atlawmbik units 10 na dih a hau hrim hrim.

Unit 1 asi lo le credit 1 timi cu suimilam 100 chung cawnmi asi. Cu chungtel hna cu:

- VCAL nih cawnding sermi phun (ca le numbat tuak thiamnak, sehzung lei hleice thiamnak, rian he pehtlai in thiamnak le pumpak thanchonak thiamnak) hna hi atlawmbik phunkhat ah credit 1 cio lak a hau.
- Atlawmbik ah VCAL unit 2
- Nambat tuak cawnnak credit 1
- VCAL dot (hramsihnak, karlakthlak asilole upa) asilo ah a cung deuh kainak ah credit 6. Mah credits lakmi ah hin pakhat cu ca lei le pakhat cu pumpak thanchonak thiamnak an si lai. VCAL lakkar thlak le upa dot hna caah VET cawnmi suimilam 100 chung cawnmi a tel lai.

VCAL program ah VCE cawnmi le sangchin fimank units hna zong a tel lai. Credit 1 hi sangchin fimcawnnak unit suimilam 100 cawnmi khan kha pek asi.

Sunghawn zeitindah theihternak tuah a si lai?

VCAL kha na kai i VCE units 3 le 4 kha na lak lo ah cun sunghawn langhternak kha na sianginn nih pek asi lai. VCE units 3 le 4 kha na lak ahcun VCAA nih na sungawn langhternak kha December thla ah ca in an in kuat lai.

Sunghawn langhternak ah khan VCAL i na cawnmi vialte lungtling tein na dihmi poh poh kha telh a si lai. VCE ah na cawn mi units pawl lungtling tein na awnmi he

lungtling lo in na tuahmi he telh dih a si ve lai. Lungtling tein na awnmi cu "S" an ttial lai. Lungtling lomi cu "N" an ttial lai.

VCE VET units na dih hna ah cun sunghawn langhternak ah hmuhsak a si lai i VCE VET program a dih lak in na dih ahcun lehmah dang tein RTO nih VCAL chaptu ah an in pek lai.

VCAL lehmah

VCAL nih tuahding timi vialte kha lungtling/lungsi tein na dih ahcun VCAL lehmah na hmuh lai.

VCAL nih khuazei ah dah a ka phanh ter khawh lai?

VCAL nih kut tawn in rian he pehtlaimi hmuhtonnak le thiam hngalhnak TAFE sanghleirunn le rian petu hna nih pommi an si ter lai. Sianginn in rian ah, rian orh cawnnak le thiam cawnnak ah le sangchin cawnnak TAFE sanghleirun kainak tiang kha an phanh ter lai.

Sainghleirunn ah dingtein luh a duhmi hna cu VTAC nih luhnak ah an tuakmi kha tlinh ding in VCE ah an cawn.

VCAL upa dot ah na cawng i sianghleirunn luh ding kha na lung nih a duh ahcun na saya te kha va chim hna law a cheu sianghleirunn nih cun VCAL upa lehmah kha luhnak ah an cohlang men ko hnga.

VCAL laksawng/ mintthatnak

VCAL laksawng/mintthatnak hi an siangkchia saya hna le chungtel bu komh nih an hmuh khawh.

Hi konghe pehtlai in VCAA website: www.vcaa.edu.au/excellenceawards/ ah na hmuh khawh.

Rian orh cawnnak le thiam cawnnak hna cu zeidah an si?

Hi hi cu ram pumpi pommi thiamhngalhnak co ding ah man phalhmi rian le thiam cawnnak na komhchih mi kha a si.

Rian orhtu le thiam cawngtu a dannak bik cu zei khan tiang dah pumpeknak an ngeih timi kha asi.

Rian orhnak

Rian orhnak tang ah hin:

- Rian petu nih rian orhtu kha thiamnak a cawn chung vialte bawmh ding, rian orhtu nih nawlgeihnak le rian manh caan ah siseh, rianchung cawnnak ah siseh kai lengmang ding kha hnatlaknak an ngei.
- Rian petu nih rian orh pa a cawn lio i arian azorh ahcun rian petu thar nih khan rain orhtu kha pehzulh in a zohkhenh lai.
- Thiam cawnnak caan kha a dih tikah an pahnih in (rian petu le ruan orhtu) contract kha an phih lai.

Thiam cawnnak

Mah ah hin:

- Rian petu nih thiam cawngtu kha thiam a cawn chung vialte bawmh ding in hna tlaknak a ngei lai. Thiam cawngtu nih nawl zulhnak le tuahcia cawnnak kai ding kha hnatlaknak a tuah lai.
- Rian kha an zuar ah cun rian petu thar nih khan thiam cawngtu kha umter ko ding asi ti lo.
- Contract kha nan duh te hnga lo ah cun lungduh hnatlaknak tuah a hau lo.

Pakhat khat nih rian phihnak catlap kha min thu zau in contract kha phih khawh a si.

Sianginn na chuah tikah rian orhnak asi lo le thiam cawnnak asilo le caancheu rian kha tuah khawh asi.

VCE asilo ah VCAL na kai pah zong ah rian orhnak asi lo le thiam cawnnak asilole caan cheu rian hna hi tuah khawh asi. Na sianginn nih thiam cawnnak ah an luhter ah cun cu cu sianginn chiahmi rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak ti asi.

Rian orhtu le thiam cawngtu si ding ah rian petu sin in rian na ngeih a hau. Rian orhtu le thiamcawngtu nih sehlei thiamnak kha TAFE asilo le a dang a pe khotu sin ah man phalh rian le thiam cawnmi komhchih in an cawn. A cheu program hna ah cun caan tampi cu thiam cawngtu hna zohning kha an rian cungah khan an tuah.

Thiam cawnnak contract minthut dingah Skills Victoria timi zuung ah na min na va pek a hau.

Thiamcawnnak cu rian thiamhngalhnak lehmah thap II, III asi lo le IV caah asi. Hi thiamhngalhnak hi Australia ram pumpi ah cohlan mi an si.

Rian orhtu le thiam cawngtu nih rian tuantu hna cotin ding vialte kha tuan man he hmuhtem ding he na co lai.

Rian orhnak le thiam cawnnak lam hi 800 leng an um. Sehzung hmun tampi ahcun rian orh le thiam cawn hi a um dih. Man phalh an si. Sianginn na kai pah in na tuanpah khawh hna I VCE asi lo le VCAL ca zong ah credit na hmuh khawh.

VCE asilo le VCAL le rian orh le thiam cawn hi zeitindah komhchih khawh asi kha na saya te hal khawh a si.

Hlankanh rian orhnak zeidah a si?

Hlankanh rian orh cawnnak hi rian orh cawnnak hlan ah cawnmi a si. Hihi serh 8 – 16 tiang caan tling cawn le chawleh chawhrawnak fimnak hram sih piak ding in siangngakchia kha rian orh cawnnak timhtuahnak ah cawnpiak a si. Sianginn umlio ah laak khawh an si i, VCE a si lo ah VCAL na kai lio ah kum hnih chung tluk na laak men lai.

Hlankanh rian orh cawnnak hi TAPE sianghlel run si lo ah siangiin RTO a ummi ah laak khawh a si.

Hi cawnnak a dih tik ah cawnpiaktu nih rianngaitu kha kawlpiaak a si.

VCE VET programs a tam ngai nih hlan kanh rianorh cawnnak hi pompiak asi. Atu ah hlan kanh rian orh cawnnak a umnak hna hmun cu:

Motor lei (Automotive)

Inn saknak le hleidonhnak lei

Tlorhnalhnak

Samtan le tamhnak

Mipi chungtuan

Ca namnak le zukuai thiamnak...hna an si

Hlankanh rian orh cawnnak kong cu:

www.skills.vic.gov.au/apprentices/pre-apprenticeships ah na hmuh khawh.

Hlankanh rian orh le rian orh cawnnak hna i an i dannak hi zeidah asi?

Rian orh cawnnak bang si lo in hlankanh rian orh cawnnak a la mi siangakchia nih rian petu sin in rian an ngei lo.

Hlankanh rian orh cawnnak cu rian nih cawnnak hlan i lakmi an si. Hi nihhin rian orh cawnnak ah na lut te lai tiah do-danh (guarantee) an pe kho lo. Hlankanh rian orh cawnnak a tha tein na dih ahcun rian orh cawnnak na lak tika ah na can kha thla 6-12 tiang a tawi ter lai. Hi zong hi sehzung nawl a si.

Zeitindah kaa thok lai?

Rian ka hmuh i sianginn chuahding ka khiah cang, ze caahdah hi kong hi hngalh ka herh rih?

Rian petu kha rian ca i na kal hnawh tikah thiamcawnnak a um le um lo kha hal tuah. Rian orh cawnnak in maw thiam cawnnak in dah cawn a si kha hal tuah.

VCE VET program le rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak a dannak zeidah asi?

An pahnih te in ram pumpi nih pommi thiamhngalhnak kha an pek. Thiamhngalhnak hmuh dingah a dang deuhmi lam te te kha a um.

Rian orhnak le thiam cawnnak nihcun rian ngeimi na si kha an hal/duh piak.

Mah rian ahhin man phalh mi na si. Acheukhat sianginn chiahmi rian orh cawnnak asi lo le thiam cawnnak ah cun rian cawn le thiam cawn kha an in duh piak lai. Hi hi thla 4 chungah can 3 kha kum fatin program ah a um zarhkhat ah atlawmbik suimilam 7 rian ttuan le zarhkhat ah atlawmbik suimilam 6 chung training pek a si i, kum khat ah voi 3 thla 4 chung lengmang program ah a um. Atlawmbik ah zerhkhat ah nikhat kha can suaipiak a si i cu cu rian le thiam cawn caah khan sianginn kai zarh ah khan hman asi.

VCE VET program nih tuahcia rian khinh cawnnak le thiam cawnnak zong kha an duh piak men lai. Rian khinhnak ahcun rian man phalh na si lai lo nain nikhat ah a tlawm bik \$5 cu na hmuh khawh. Buaktlak in rian khinhnak hi ni 40 tiang khinh asi.

Rian orh le thiam cawnnak an umnak kha khuazei ah dah ka hmuh lai?

www.skills.vic.gov.au/corporate/publications/brochures_and_fact_sheet/_apprenticeships-and-traineeships-in-victoria-industry-guides ah na hmuh khawh.

Na umank pawng Australian Apprenticeships Centre
www.australianapprenticeships.gov.au kha va zoh fawn.

Zei dah ka tuah khawh lai?

Rian petu hmuh khawh ding ah

- Rian thanhnak tadinca kha zoh
- www.jobsearch.giv.au kha zoh
- Na umnak hmun Australian Apprenticeship centere ah va zoh
- www.australianapprenticeships.gov.au
- Telephone 133873
- Sianginn lamhmuhsaktu sin ah va hal

Rian orh asi lo le thiam cawnnak a petu rian ngeitu kha na hmuh khawh lo ah cun Group Training Australia, telephone 1800 819 747 kha chawn law a tlak a remmi Group Training Organization kha an in chimh/hruai hna lai. Group Training Organization nih rian orh mi le thiam cawngmi kha rian ngeitu sinah can tawi ca siseh can sau ca siseh an chiah/lak tawn hna.

Zei cawnmi hna dah an um?

Taang 10 asi lo le taang 11 ka dih tikah TAFE ah cawnmi hna ka caah an um maw?

Taang 10 asi lo le taang 11 lung tling tein a dihmi hna caah TAFE sianghleiruun i cawnmi hna cheukhat an um. Cawnmi a cheukhat cu luhnak caah halmi/duhpiak mi hleice an ngei lo.

Sianginn Chiahmi rian orh le thiam cawnnak hmun (sehzung) minthang mi hna cu:

- Motor car seh lei
- Samtan le tamhnak
- Tamhnak le tin tannak
- Khual zohkhenhnak
- Phawtzamhnak
- Lente celhnak
- Mipi/ngakchia caah rian tuannak
- Tungtlang dirh saknak

TAFE cawnmi hna cu internet www.tafe.vic.gov.au ah hmuh khawh asi cun TAFE cawnnak lei a tlaitu hna kha 131 823 zong ah phone chawnh khawh an si.

Rian orh le thiam cawnnak kong a tam deuh hngalh na duh ah cun www.skills.vic.gov.au ah va kawl ko.

Mah cauk chung um bia cheukhat special catlang hmanmi hna.

Sianghleirunn luhnak nawl khiahnak (Equivalent National Tertiary Entrance Rank)

Hi nih hin mark 0-99.95 tiang chung in tahnak an tuah i siangkachia an mark hmuh ning zoh in sianghleirunn le TAFE sainghleirunn ah cawnding kha an khiah piak hna.

General Achievement Test (GAT)

VCE units 3 le 4 pehtlai cawnmi asi lo le VCE VET units 3 le 4 pehtlai a lami siangkachia hna nih camepuai an tuahmi a si.

Phichuak

VCE units na dih tikah hngalh na duhmi le tuah khawh na duh mi kha a si.

Registered Training Organization (RTO)

Victorian Registration le Qualification Authority (VRQA) nih an pommi thiam cawnnak program tuahtuan zohtu sianghleirunn a si.

Lungtling tein dihnak

Lungtling tein awn i dihmi tinak a si. “S” na hmuh ah cun lungtling a si i “N” na hmuh ahcun lungsi lo asi.

Semester

Ca cawn kum i hnarcheu. Cawnmi units hna hi kum hnarcheu an rau.

Sequence (Pehtlai)

VCE units na tuah i a pehtlai mi tete. Tahchunhnak ah Units 3 le 4 pehtlai tibantuk...

Hmuhmi langhternak (statement of attainment)

Pommi cawnnak cazin khumhnak, VET phu ah thiamhngalhnak a pe khotu cawnnak cazin

Sungawn langhternak (statement of results)

VCE le VCAL hnai na hmuh mi na sungh le na awn langhtertu catlap, na awn zong ah siseh na sungh zongah siseh a langhter lai.

Cawnmi

VCE ah cawn khawhmi pawl

Cawnnak muisam (study design)

VCE cawnmi chung um langhternak le zeitindah siangkachia a cawnnang hi an zoh. Cawnnak muisam VCE caah VCAA nih zapi hngalh awk in a chuah piak hna. Sianginn le adang VCE a petu hna nih mah muisam ning hin an dir pi.

Cawmmi mark (study score)

Asangbikmi cu mark 50 a si i zeitindah VCE asi lo le VCE VET program cawnmi ah khan na hmuh ning a si kha adang siangkachia hmai ah khan a langhter. Mark hmuh ding caah cawnmi pathum hna zohnak kha mark an pek mi in tah asi.

Technical and Further Education (TAFE)

TAFE sianghleirunn nih rian cawnnak sianghleirunn cawnmi tiang kha a chuahpi i degree pek khawh tiang in a tuah.

Units (VCAL)

Cohlenmi/pommi units an si i ca, numbat tuaknak, pumpak thancho nak thiamnak hna, VCAL lei kainak tiang cawnmi an si.

Units (VCE)

VCE chungtel cawnmi an si. Cawnmi ahhin units 4 a um tawn i numbat 1, 2, 3, le 4 an si.

Victorian Curriculum and Assessment Authority (VCAA)

Victorian State Government cozah cu VCE le VCAL tuamhlawmnak caah fimnak lei vuanci sinah rian a ngei.

Vocational Education and Training (VET)

Ram pumpi nih cohlan mi rian cawn lehmah hmuhnak kha asi.

Victorian Tertiary Admissions Centre (VTAC)

Sianghleirunn luhnak ding ah tahnak a tuahtu, TAFE sianghleirunn le sangchin cawnnak sianghleirunn luhnak hna a tah tu bu asi.